

De korte verhalen in de bundel *Mijn vrouwen* zijn de stemmen van vrouwen. Stemmen die vaak niet worden gehoord of niet willen worden gehoord. De stemmen van hen wie op brute wijze hun stem werd ontnomen, van hen van wie het dierbaarste werd afgenomen, van hen die volhielden en vochten, en van hen die het niet langer konden uithouden en zich overgaven. Het zijn korte, emotioneel intense, brute en soms ondraaglijk pijnlijke verhalen over heel verschillende, maar evenzo schrijnende gebeurtenissen in oorlogstijd.

Het boek is geïllustreerd met werken die na de grootschalige Russische invasie in februari 2022 door beeldend kunstenaars zijn gemaakt. Met hun in de illustraties verweven eigen verhalen vormen zij een aanvulling op de korte verhalen van de auteur, waardoor *Mijn vrouwen* een afspiegeling is geworden van de gewone Oekraïense vrouw.

Elke vrouw die bij dit boek betrokken is geweest – de vertaalster, de kunstenaar, de redactrice, de typiste en de uitgeefster – herkende iets van zichzelf in de naamloze heldinnen van deze bundel, iets dat hen raakte. We hopen dat u, de lezer, een soortgelijke ervaring heeft. Tijdens het schrijven van dit boek wilden wij immers elke Oekraïense vrouw steunen en omarmen, en haar laten weten: ‘We staan achter je, zuster...’

Want *Mijn vrouwen* gaat over ieder van ons en is er voor ieder van ons.

VOORWOORD VAN Tamara Horicha Zernia

Steeds weer vragen wij ons af hoe we op de juiste manier over oorlog moeten schrijven. Welke toon wij moeten aanslaan en hoe we die moeten vasthouden, zodat we niet de plank misslaan, zodat onze stem niet breekt, niet vals klinkt, zodat het geen pijn doet aan onze eigen oren.

Welke woorden moeten we kiezen, welke onderwerpen blijven voor ons bespreekbaar en welke zijn voor eeuwig taboe geworden? Hoeveel gemakkelijker zou het zijn als er iemand antwoorden op deze vragen zou geven, een verklaring of een tijdelijk bevel zou uitschrijven – ja, je mag erover schrijven. Ja, je verdient het. Schrijf maar, meisje...

Ik ben voor mijzelf tot de volgende conclusie gekomen, die echter louter mijn eigen zeer subjectieve visie is. En die luidt als volgt: zwijg. Zwijg zolang je kunt, blijf stil, laat iedereen binnen, laat niemand naar buiten, absorbeer het, zuig het op, herkauw het tot het moment dat je het niet langer kunt binnenhouden en wel moet opschrijven, als het door je gebroken ribben naar buiten barst, als je helemaal niet meer kunt slapen.

En misschien lukt het je dan net zo goed als het Joelia Ijoecha uit Charkiv, de auteur van deze bundel, is gelukt. Je moet in staat zijn alle bijkomstigheden weg te snijden, zodat er alleen een gaatje in je borst overblijft, een tunnel waaruit eerst je eigen, zwarte, bittere geheim met een fluitend geluid naar buiten zal vliegen. En dan zullen anderen als schaduwen volgen, andere vrouwen, mijn vrouwen, háár en ónze vrouwen, levende en dode vrouwen. Ze zullen je omringen en met hun levende en dode monden via jou spreken, in een perfect ritme en met een perfecte semantiek. Ze zullen heel precies spreken, zo precies als de sluipschutter te werk gaat, voor wiens geweer wij met de hele stad geld hadden ingezameld.

Mijn vrouwen is een treffend voorbeeld van hoe door de kracht van het procedé van generalisatie en de kracht van het talent van de auteur een tragedie en datgene wat ieder mens afzonderlijk heeft meege maakt, naar een hoger artistiek niveau worden getild en een aanwinst worden voor een hele generatie.

Het is erg ongemakkelijk om deze korte verhalen te lezen en nog ongemakkelijker om je blik ervan af te wenden, om te stoppen met lezen. Ze zijn even pijnlijk als grimmig, en toch zijn ze buitengewoon krachtig. De hoofdpersonen van deze verhalen zijn geen vernederde en gepijnigde slachtoffers, maar vormen een opeenhoping van woede en wraak.

Wij weten niet wat voor bloemen er op deze as zullen groeien. Sommige dingen zouden wij nooit willen weten, laat staan met eigen ogen zien. Maar in sommige gevallen hadden we geen keuze, wij zijn deze oorlog niet begonnen. Wel ligt het in onze macht om weerstand te bieden tot aan de overwinning, het te doorstaan, vol te houden en dan nieuwe hoofdstukken van dit verschrikkelijke boek te schrijven en niet te stoppen met dit werk totdat een innerlijke stem zegt: het is klaar, het is beslist genoeg. Er is weer gerechtigheid.

Van de auteur

Begin maart 2022 kon ik niet slapen. 's Nachts lag ik op de slaapbank van mijn ouders in een dorpje in de buurt van Charkiv en volgde ik het nieuws. Mijn negenjarige zoon en twee geëvacueerde katten waren bij mij, mijn man was in Charkiv gebleven en had zich meteen als vrijwilliger aangemeld. We bedekten de ramen van het huis van mijn ouders met de zwarte doeken die mijn grootmoeder voor zichzelf had gekocht 'voor als ze was overleden'. Mijn grootmoeder was een jaar voordat de oorlog was uitgebroken overleden en die doeken waren nu onze redding. In de richting van Charkiv dreunde het dag en nacht, een karmozijnrode gloed hing in het donker boven de stad. Niemand wist wat er zou gebeuren.

9 maart 2022 zal ik de rest van mijn leven nooit vergeten. Die dag keerde ik terug naar Charkiv met een tas vol medicijnen voor de soldaten van de eenheid van mijn man. Ik zag het verwoeste centrum, de gehavende wijk Saltivka – en voor het eerst viel ik normaal in slaap. Een paar dagen later plaatste ik een bericht op Facebook: 'Ik geloof in de strijdkrachten van Oekraïne – ik ga zonder onderbreuk naar bed!'

De afgelopen herfst dacht ik aan dit bericht toen ik de innerlijke behoefte voelde om over deze oorlog te vertellen aan de hand van verhalen van vrouwen. Het eerste ging over een vrouw die bang was om te sterven zonder onderbroek. Daarna volgden anderen. Naamloze vrouwen die de oorlog meemaakten, ondergingen en overleefden. Het verhaal van elk van hen gaat over niemand in het bijzonder en tegelijkertijd over ons allemaal.

Mijn vrouwen spreken een alledaagse en angstaanjagende taal. Mijn vrouwen spreken de pijn en wanhoop uit. Mijn vrouwen geloven en wachten. Mijn vrouwen houden koste wat kost vol. Mijn vrouwen kennen de prijs van elke dag. Mijn vrouwen willen dat de hele wereld naar hen luistert en hen hoort. Mijn vrouwen proberen ondanks alles door te gaan met hun leven.

Mijn vrouwen...

Nu zijn ze ook van u.

Een vrouw die een keer door het luchtalarm werd verrast terwijl ze in bad zat, was vooral bang om zó te sterven: zonder slipje, naakt, met nat haar en ongeschoren benen.

ze was bang dat de reddingswerkers die haar uit het puin zouden trekken, haar bleke (door jarenlang geen strandvakantie vanwege haar hectische werk) lichaam met onmiskenbare cellulitis op haar dijën en een slappe, hangende buik die ze met corrigerend ondergoed had leren inpakken, zouden zien en zouden denken: tja, wie bereidt zich nou zo voor op de dood? ze had op zijn minst kunnen afvallen en een paar maanden naar de sportschool gaan, toch?

ze was bang dat de burens die het geluk hadden gehad het te overleven, bij de ruïnes zouden staan en het zouden hebben over haar afbladderende nagellak en de grijze uitgroei van haar haar. en dat het omaatje dat altijd wat speeksel op haar rug spetterde als ze blij en een beetje aangeschoten uit een grote zwarte auto sprong en bij het afscheid met haar vingertjes naar de chauffeur wuifde, dan zou zeggen: 'had je niet van tevoren kunnen bedenken hoe je er in het hiernamaals zou uitzien? mijn Irotsjka zou zichzelf nooit zo'n schande hebben gepermitteerd, god hebbe haar ziel.'

de vrouw was panisch benauwd voor de dood, dus trok ze altijd haar duurste nepkanten ondergoed en haar feestelijkste kleren aan als ze naar buiten ging. maar met kleren aan in bad gaan is op zijn zachtst gezegd dom. dus werd een bad voor haar een onbereikbare luxe. een snelle douche van twee minuten. gelukkig was er een boiler, een warme douche. maar wat kun je in twee minuten doen? dat is toch niet genoeg om je lichaam op te warmen en te ontdooien.

en op de dag dat ze voor het eerst zwichtte en een bad nam met schuim dat rook naar de oceaan, tropische vruchten en elke verdomde vakantie ever, klotste haar haat over de rand naar de vloer. haar haat stroomde naar de burens beneden en vrat de tegels en het beton weg.

En de vrouw die altijd vooral bang was geweest om zo te sterven – zonder slipje, naakt, met nat haar en ongeschoren benen – kon het niets meer schelen.

Want ze was nergens meer bang voor.

Een vrouw die op een grauwe februariochtend met haar slaperige zoon, een kat en twee onderbroeken in haar rugzak haar huis had verlaten, at in plaats van ontbijt, lunch en avondeten elke dag van zichzelf.

ze sneed een stukje van zichzelf af en verkruimelde het samen met aardappelen en kool uit een Duitse supermarkt en een eenzame ui uit een Turkse winkel in de borsjt. de tsjoemak-kartonnetjes met tomatenpuree hadden ze hier niet, dus voegde de vrouw in plaats daarvan Italiaanse saus toe. ze deed geen zout in de borsjt, ze hilde toch al te veel.

ze sneed een stukje van zichzelf af en kookte de soep met gehaktballetjes van biologisch vlees van Europese kalkoenen, maar het smaakte nooit zo als thuis. omdat de vrouw geen thuis had.

ze sneed een stukje van zichzelf af om de pasta carbonara op smaak te brengen. daarbij dacht ze de hele tijd aan de smaak van pasta 'jubileum' van de goedkope kiosk vlak bij de metro.

de helft – dat was wat er na een half jaar van haar over was.

de vrouw vrat zich elke dag op omdat ze was vertrokken.

en die andere vrouw aan de andere kant van de grens vrat zichzelf elke dag op omdat ze daar was gebleven.

J. H. 2000